

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
LORRAINE SCHEMBRI ORLAND**

Seduta tas-16 ta' Jannar, 2014

Citazzjoni Numru. 766/2006

Carmlu Limited (C 18879)

VS

Joseph Cachia

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ir-rikors guramentat tas-socjeta' Carmlu Limited datat 11 ta' April 2006 ipprezentat quddiem din il-Qorti kif diversament presjeduta, fejn esponiet: -

1. Illi l-intimat ghandu jhallas lis-socjeta' rikorrenti s-somma ta' tmint elef seba' mija u tmienja u tletin Liri Maltin u erbgha u sebghin centezmu (Lm8,738.74) rapprezentanti l-prezz ta' merkanzija lilu mibjugha u lilu kkonsenjata.

2. Illi minkejja li l-intimat gie interpellat diversi drabi sabiex iwettaq il-hlas hu baqa' inadempjenti.

3. Illi d-dejn huwa cert, likwidu u dovut u fil-fehma tas-socjeta' rikorrenti l-intimat ma ghandux eccezzjonijiet x'jaghti ghat-talba ghall-hlas.

Jghid ghalhekk l-intimat ghaliex ma ghandhiex din l-Onorabbli Qorti, *in vista* tal-premess u tad-dikjarazzjoni guramentata ta' Roseanne Scicluna, annessa bhala Dok "X", debitament awtorizzata sabiex tirrapprezenta s-socjeta' rikorrenti, u dispensat is-smigh tal-kawza *a termini* tal-Artikolu 167 *et. seq.* tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili (Kap.12), tikkundannah ihallas lis-socjeta' rikorrenti s-somma ta' tmint elef sebgha mija u tmienja u tletin Liri Maltin u erbgha u sebghin centezmu (Lm8,738.74) rapprezentanti l-prezz ta' merkanzija lilu mibjugha lilu kkonsenjata.

Bl-ispejjez, inkluzi dawk ta' l-ittra bonarja datata 20 ta' Ottubru 2005 u ta' l-ittra ufficjali datata 4 ta' Novembru 2005, u bl-imghax kummercjali mill-25 ta' Marzu 2003, li hija d-data ta' l-ahhar konsenja, kontra l-intimat li huwa minn issa ngunt ghas-subizzjoni.

Rat li dan ir-rikors gie appuntat ghas-smigh mill-Qorti kif diversament presjeduta ghas-seduta tal-11 ta' Ottubru 2006.

Rat ir-risposta guramentata ta' Joseph Cachia datata 31 ta' Ottubru 2006 (fol 9) fejn espona: -

1. Illi preliminarjament ir-rikors u t-talbiet attrici huma nulli *stante* li r-rekwiziti tal-artikolu 156 (l)(a) u 156 (3) tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta ma gewx mharsa in kwantu mir-rikors promotur ma tirrizulta ebda dikjarazzjoni tar-rapprezentant tas-socjeta' attrici dwar il-fatti maghrufa minnu/ha personalment u ma tirrizulta ebda dikjarazzjoni guramentata. *Di piu'* n-nuqqas ta' dikjarazzjoni guramentata rikjesta mil-ligi huwa kkonfermat fir-rikors promotur stess fejn hemm indikat li tali dikjarazzjoni hija

annessa bhala dokument 'X', liema dokument ma giex mehmuz mar-rikors u ma jirrizultax mill-atti.

2. Illi *inoltre* wkoll *in linea* preliminari t-talba attrici fir-rigward l-ammont ta' hamest elef tmien mija erbgha u sebghin lira Maltija tnejn u tletin centezmu (Lm5,874.32) rizultanti mill-fattura numru 1500 u datata 3 ta' Novembru 1999, kopja taghha annessa u mmarkata bhala dokument 'A' mar-rikors promotur, hija preskritta *ai termini* tal-artikolu 2156(f) tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

3. Illi minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, it-talbiet attrici rigwardanti il-pretensjoni ghall-hlas tal-ammonti indikati fil-fattura annessa mar-rikors promotur u mmarkata Dok. 'A' huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u dan peress li l-eccipjent hallas l-ammonti pretizi mis-socjeta' attrici kif evidenzjat mill-kitba fuq id-dokument anness u mmarkat Dok. 'JC1' u kif se jigi ppruvat b'mod aktar ampju, jekk ikun il-kaz, waqt is-smigh tal-kawza.

4. Illi *inoltre*, it-talbiet attrici rigwardanti l-pretensjoni ghall-hlas tal-ammonti indikati fil-fattura annessa mar-rikors promotur u mmarkata Dok. 'B' huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u dan peress il-merkanzija deskritta fuq l-imsemmija fattura hija merkanzija li giet mixtrija mill-konvenut minghand u kkonsenjata mhux minghand is-socjeta' attrici. Ghal kull bon fini jigi rilevat illi din il-merkanzija giet debitament imhallsa mill-konvenut u dan kif jirrizulta mid-dokument anness ma' din ir-risposta guramentata bhala Dok. 'JC2' u jekk ikun il-kaz kif jigi pprovat b'mod aktar ampju waqt is-smigh tal-kawza.

5. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Bl-ispejjez kollha kontra s-socjeta' attrici.

Rat ir-rapport tal-Perit Tekniku Joseph Gaffiero pprezentat ir-registru fit-22 ta' Novembru 2007 u mahluf fis-6 ta' Dicembru 2007 a fol 64 tal-process.

Rat il-verbal tas-seduta tad-29 ta' Mejju 2008 mizmuma quddiem il-Qorti kif diversament presjeduta fejn deher Dr.

Paul Farrugia ghall-kumpanija attrici, u Dr. Jean Karl Farrugia u Dr. Tonio Cachia ghall-konvenut. L-Avukati tal-partijiet trattaw il-kawza li thalliet ghas-sentenza ghall-11 ta' Dicembru 2008; u rat il-verbali tas-seduti l-ohra kollha nkluz dak tal-31 ta' Ottubru 2012 fejn b' ordni tal-Qorti kif diversament presjeduta, peress li l-Qorti kienet tehtieg iktar zmien ghall-ghoti tas-sentenza, il-kawza giet differita ghal dan il-ghan ghat-28 ta' Frar 2013.

Rat is-surroga datata 16 ta' Jannar 2013 fejn din il-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif hekk presjeduta.

Rat il-verbal tas-seduta tat-28 ta' Frar 2013 mizmuma quddiem din il-Qorti kif hekk illum presjeduta fejn meta ssejhet il-kawza deher Dr. Paul Farrugia ghas-socjeta` attrici. Il-konvenuti u d-difensuri taghhom msejhin tliet darbiet baqghu ma dehrux. Fic-cirkostanzi u fuq talba tal-attur il-Qorti halliet il-kawza ghat-trattazzjoni orali finali, filwaqt li ssuspendiet il-prolazzjoni tas-sentenza, u ghal dan l-iskop iddifferixxiet il-kawza ghas-16 ta' April 2013; u l-verbali tas-seduti l-ohra nkluz dak tas-26 ta' Settembru 2013 fejn meta ssejhet il-kawza deher Dr. Paul Farrugia ghas-socjeta` attrici u Dr. Jonathan Thompson ghall-konvenut li assocja ruhu ma' Dr Jean Karl Farrugia fil-patrocinju tal-istess. Id-difensuri tal-partijiet trattaw il-kaz. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-16 ta' Jannar 2014.

Hadet konjizzjoni tal-provi prodotti.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

Permezz ta' din il-kawza s-socjeta' attrici qed titlob il-hlas ta' ammont ta' €20,355.78 gja Lm8,738.74, prezz ta' merkanzija mibjugha u kkonsenjata lis-socjeta' konvenuta. Din laqghet ghat-talbiet attrici billi sostniet in-nullita` tar-rikors guramentat peress li hu nieqes minn dikjarazzjoni guramentata. *Inoltre* eccepjet il-preskrizzjoni *a tenur* tal-artikolu 2156(f) tal-Kap.16 tal-Ligijiet ta' Malta u, fil-mertu, li l-ammont pretiz hu mhallas u li l-merkanzija elenkata fid-**dokument B** anness mar-rikors promotur ma gietx mibjugha u kkonsenjata mis-socjeta' attrici.

Provi Prodotti.

Xehdet **Roseanne Scicluna**¹, Direttur Manigerjali u azzjonista tas-socjeta` attrici li kkonfermat li dejjem irrilaxxjat ricevuta ta' hlas lill-konvenut meta dan ghamel pagament. Il-fatturi rilevanti ghall-kawza odjerna huma dawk datati Novembru 1999 u Marzu 2003. Esebiet *delivery note* li tintuza mis-socjeta' attrici u kemm-il darba l-klijent jiehu l-konsenja kollha, din tinbidel f'fattura mahruqa apposta li tikkorrispondi ma' dik id-*delivery note* (**DOK RAS2**).

Riferibbilment ghad-dokument anness bhala **DOK A** mar-rikors u dak esebiet a fol. 15 tal-process, qalet li tkellmet mal-konvenut kemm-il darba u kien jghidilha li d-dokument kien ghand l-*accountant* tieghu. Dan id-diskors kompli anke matul 2001 u fis-snin sussegwenti. Il-konvenut imbaghad qalilha li kienet imhallsa u talbitu kopja tal-ircevuta. Dan baqa' ma pproduciex ircevuta.

Hi cahdet li l-kliem *paid* u *settled* fuq id-dokumenti JC1 u JC2 (fol 15 sa 17) mhumieq il-kitba taghha. Il-procedura tal-kumpanija attrici kienet li tinhareg ircevuta apparti meta jsir pagament.

In kontro ezami riferibbilment ghal **DOK JC2** intestata fuq "*Trafalgar*" qalet li l-isem tal-kumpanija attrici ma tidhirx peress li dan hu *delivery note*. L-isem *Trafalgar* huwa isem il-hanut tal-kumpanija attrici li m'ghandux x'jaqsam mal-kumpanija attrici. Peress li kien *delivery note*, xehdet li meta dan kien jigi kkonfermat, kienet tinhareg fattura anke ghall-finijiet tal-VAT mill-kumpanija attrici u ghalhekk ikkonfermat li fil-maggor parti tal-kazijiet tal-konsenji lill-konvenut, id-*delivery notes* kienu jkunu mahruqin fuq intestatura ta' *Trafalgar*. Fir-rigward tad-**DOK JC2**, qalet ukoll li peress li l-konsenja kollha giet accettata mill-konvenut, kienet inharget il-fattura mehmuzza mar-rikors mahluf u intbaghtet lill-konvenut. (**DOK B** a fol. 3A) datata 25 ta' Marzu 2003. Il-konvenut

¹ Xhieda a fol.32 *et.seq.* tal-process.

kien ihallas generalment f'ammonti ta' mijiet zghar u ma setax ikun li dawn l-ammonti taz-zewg fatturi mertu tal-kaz thallsu f'daqqa.

Xehed **Emmanuel Farrugia**² impjegat mas-socjeta' attrici qal li l-hlas kien isir lil Roseanne Scicluna u kien ikun riflless f'ricevuti skont l-ammont li kien gie mhallas u skont il-fattura li dwarha dak il-hlas ikun sar. Fuq il-fattura li zzomm il-kumpanija attrici u fuq dik li jkollu l-klijent jitnizzel ukoll riferenza tar-ricevuta li nharget.

Joseph Cachia xehed b'affidavit (fol.42 *et.sequitur*). Qal li igestixxi l-hanut l-Amerikan f'Regency House, il-Belt. Kien jinnegozja ma' Roseanne Scicluna bejn 1998 sa 2005 sakemm ircieva ittra legali u ittra ufficjali. Tul dan il-perjodu kien jixtri diversi konsenji ta' hwejjeg minghandha.

Il-prassi li kellhom kien li Roseanne Scicluna kienet taghmillu fattura ma' kull konsenja. Kien jixtri gieli minghand is-socjeta' attrici u gieli minn ghand Roseanne Scicluna personalment taht zewg *trade names* differenti. Kienet ittih fatturi intestati diversament taht *Carmilu Ltd*, *Trafalgar* u *Louis Caruana*. Qal li ma kenitx izzomm ktieb wiehed u l-fatturi ma kienux isegwu fl-enumerazzjoni u kellha hafna kotba tal-fatturi mibdijin.

Kien ihallas regolarment ma' xi kull zewg konsenji tal-fatturi b'lura. Qatt ma kien ikollu iktar minn zewg fatturi mhux imhallsa u tul is-snin qatt ma ilmentat mieghu ghaliex kien dejjem regolari fil-hlas. "*Mir-records tieghi jidher li hallastha tal-fatturi kollha u ta' kull konsenja ta' merkanzija li xtrajt minghandha.*"

Hu qal li ma kull pagament li kien jaghmel lil Roseanne Scicluna "*konna niktbu 'settled' jew 'paid' fuq l-istess fattura jew darba kultant ittih tip ta' ricevuta informali dwar il-pagament. Qal li fuq il-maggoranza ta' fatturi l-uniku sinjal ta' hlas kien billi xi drabi taghmillu 'Settled' jew 'Paid' per.es. DOK JC3. B'turija ta' dan esebixxa kopji ta' fatturi 'li kienet taghtini mal-konsenja u tiffirmali 'Paid' fuqhom.*"

² Xhieda a fol.37 *et.seq.* tal-process.

(**DOK JC4** u **JC5**). Cahad li Scicluna kienet tghaddilu *delivery notes*. Kienet tghaddilu fatturi biss u dawn kienu iservu ta' *delivery notes* u hafna drabi bhala ricevuta. Afferma li kull konsenja li ha minghand Roseanne Scicluna u mis-socjeta' attrici hija mhallsa.

L-ewwel darba li sar jaf bil-pretensjoni rigward il-fattura 001500 datata t-3 ta' Novembru 1999 (**DOK A**) kien meta rcieva ittra legali datata 20 ta' Ottubru 2005 u l-ittra ufficjali tal-4 ta' Novembru 2005.

Rigward il-fattura numru 002181 (**DOK B**) datata 25/3/2000 qal li din il-merkanzija kienet mixtrija minn Roseanne Scicluna taht it-*trade name Trafalgar* skont kif jidher mill-fattura **DOK JC2** (fol.17).

Cahad dak li xehdet Scicluna u qal li kien hallasha Lm2,533.68 personali bhala *Trafalgar* u esebixxa zewg fatturi taht l-intestatura *Trafalgar* (**DOK JC6** u **JC7**) fejn hi kienet qed tagixxi personalment taht dan it-*trade name* u hallasha personalment.

In **kontro-ezami**³ qal li jirrizulta mill-fatturi li esebixxa li kien hallas l-ammonti pretizi f'din il-kawza. Qal li kellu *records* ohrajn li kienu juru li l-kumpanija attrici stess kienet tistqarr li thallset.

Qal ukoll li gieli kiteb il-kelma *paid* hu fuq il-fatturi. Kien gieli jaghmel *double checking* u meta kien jirrizultalu li l-fattura kienet imhallsa, kien jikteb '*paid*' ghall-informazzjoni tieghu. Difatti l-kelma '*Paid*' fuq il-fatturi in kwistjoni a fol 30 u 31 (002677 u 001500) rispettivament hija l-kitba tieghu b'referenza ghad-dokument a fol. 31 ghal '*Paid*' miktub fuq in-naha ta' fuq u fuq in-naha ta' wara tal-istess dokument isfel.

Riferibbilment ghal **DOK JC3** (fol 45) (fattura intestata fuq *Louis Caruana*) il-kelma '*Paid*' mhix f'kitba tieghu. Kiteb hu l-kelma '*Paid*' fuq Dokti **JC4**, **JC5** u wahda minnhom fuq **DOK JC6** u l-istess f'**DOK JC7** (fol.46-49). Ma setax

³ A fol 52 *et.seq.* tal-process.

jidentifika minn kiteb il-kelma l-oħra *paid* fuq **Dok JC6** u **JC7**. Imbagħad qal li huma miktuba mill-attrici nomine.

Qatt ma kien jinsisti li jingħata ricevuta tal-hlas peress li kellu l-prova bil-kelma '*Paid*' jew '*Settled*'. Dan kien jiktibhom hu izda fuq uħud mid-dokumenti ma kienx tiegħu. Scicluna mhux dejjem kienet tikteb *settled* fuq il-fattura meta kienet thallset tal-fattura kollha.

Il-kelma '*Settled*' fuq **DOK JC1** a fol. 15 u l-original a fol.31 mhuwiex kitba tiegħu. Id-*double checking* li kien jagħmel kien isir bl-ghajnuna ta' awditur jew *accountant* tal-kumpanija minhabba ragunijiet ta' ligi fiskali. L-*accounant* kien jara d-dokumenti biss, ma kienx imisshom. Qatt ma kien jinagħata *delivery note*. Il-firma *J.Cachia* fuq **DOK JC1** hija tiegħu.

Espert Kaligrafiku

Fil-kors tal-proceduri inhatar Joseph Gaffiero bhala espert kaligrafiku dwar id-dokument **JC1** u partikolarment dwar il-kliem '*settled*' u '*paid*' miktuba fuq dak id-dokument. Fir-rapport tiegħu pprezentat a fol. 64 sa 70 ikkonkluda li minn paraguni li "*jidhru minn fuq JC1 u JC2 mal-kampjuni li għamlet quddiem Roseanne Scicluna, jien ma jibqali ebda dubju go mohhi li dawn il-kliem ma kitbithomx hi imma huma foloz. Insostni li l-kelma 'settled' (fol.15 u 16) huma ikkuppjati u mxebbha ma' tagħha, izda huma foloz, daqs kemm hi falza l-kelma 'Paid' li min kitbha ma kellux mnejn jikkopjaha!*"

B'nota (fol.73) il-konvenut talab il-hatra ta' periti addizzjonali. Sussegwentement u mingħajr pregudizzju, talab li jeskuti l-perit tekniku bis-sospensjoni tat-talba tiegħu għall-hatra tal-periti addizzjonali. Dan ir-rikors gie milqugh (fol.76) u wara l-eskussjoni tal-Perit Tekniku, il-Qorti kif diversament presjeduta, iddikjarat magħluq l-istadju tal-gbir tal-provi u halliet il-kawza għall-finali trattazzjoni, u sussegwentement għas-sentenza.

L-Eccezzjonijiet sollevati

1. In-nullita` tar-Rikors Guramentat "*stante li r-rekwiziti tal-artikolu 156 (l)(a) u 156 (3) tal-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta ma gewx mharsa in kwantu mir-rikors promotur ma tirrizulta ebda dikjarazzjoni tar-rapprezentant tas-socjeta` attrici dwar il-fatti maghrufa minnu/ha personalment u ma tirrizulta ebda dikjarazzjoni guramentata.*"

Il-kawza odjerna giet istitwita a *tenur* tal-artikolu 167 *et.sequitur* tal-Kap.12 tal-Ligijiet ta' Malta. Ir-rikors mahluf jaghmel riferenza ghad-dikjarazzjoni guramentata ta' Roseanne Scicluna "*hawn anness bhala Dok. 'X'*" izda tajjeb josserva l-konvenut li din id-dikjarazzjoni mhix mehmuz. Dan l-artikolu jiddisponi *inter alia*: -

"*Izda l-attur għandu fid-dikjarazzjoni tiegħu, magħmula skont l-artikolu 156(3), jiddikjara li safejn jaf hu l-konvenut ma għandux eċċezzjonijiet x'jagħti kontra t-talba:*"

-omissis-

(3) Id-dispozizzjonijiet tal-artikolu 156(1)(a), (b), u (ċ), (2) u

(3)u tal-artikolu 159 jgħoddu għal dan ir-rikors guramentat."

Illi fejn ikun hemm eccezzjonijiet ta' nullita` bhal dawk li gew sollevati fil-kawza odjerna, wiehed ghandu jezamina jekk verament dawn l-eccezzjonijiet fis-sustanza taghhom iwasslux ghan-nullita` o meno. Fil-fatt, l-emendi li saru fil-**Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili** fl-1995 kienu intizi, *inter alia*, proprju sabiex jigu evitati dawn it-tip ta' eccezzjonijiet.

L-Art 156(1)(a) tal-Kap 12 jghid illi rikors guramentat għandu jkun fih dikjarazzjoni li tfisser b'mod ċar u sewwa l-oġġett tal-kawża. Din id-dispozizzjoni (anke kif kienet qabel l-emendi tal-1995 u tal-2005) inghatat fil-gurisprudenza interpretazzjoni wiesgha fis-sens li ma gietx adottata l-istrettezza li donnhom ifissru l-kliem tal-ligi. ("**Stephen Grech v On. Prim Ministru et.**" - P.A.(JZM) dec. fit-30 ta' Settembru 2013).

Hekk fis-sentenza **"Moore noe vs Falzon et"** (Prim'Awla tal-Qorti Civili – PA/AM – 15 ta' Dicembru 1995) kien deciz li: -

"Il-ligi ma tirrikjedix kliem partikolari ghal kif ghandha ssir ic-citazzjoni, bizzzejjed jiftiehem xi jkun qieghed jitlob l-attur, b'mod li l-kawzali tista' tkun espressa lakonikament, u sahsitra tista' tkun anke ridotta mid-domanda." (Ara-Kollez. XXXIV.I.501, XXIX.I.143 u XXXII.I.228).

Hekk ukoll inghad fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell fil-kawza

"Bonnici vs Zammit noe" deciza fl-20 ta' Jannar 1986 fejn it-tifsira tal-Art.156(1) kienet spjegata hekk –*"Illi l-Artikolu 156(1) jipprovdli li l-oggett u r-raguni tat-talba gudizzjarja ghandhom ikunu mfissra car u sewwa fic-citazzjoni. Dan ma jfissirx pero' li kwalunkwe nuqqas da parte ta' l-attur ghandu mill-ewwel jigi mehud fis-sens li qed imur kontra d-dispost ta' l-Art.155(1) [illum 156(1) tal-Kap.12] u ghalhekk igib mieghu n-nullita` tac-citazzjoni. Infatti biex citazzjoni tigi mwaqqfa jrid ikun hemm raguni gravi, u fost kollox, ghandu jigi ezaminat jekk ic-citazzjoni tkunx defungenti jew zbaljata b'mod li l-konvenut ikun jista' jigi pregudikat fid-difiza tieghu. Dan apparti li c-citazzjoni ghandha tigi ezaminata fit-totalita' taghha u mhux spezzettata."*

Fil-kawza **"Vella vs Cefai"** (Appell Civili – 4 ta' Novembru 1991 – Kollez. Vol.LXXV.II.467) il-Qorti tal-Appell kompliet tafferma li f'dawn il-kazi huwa dejjem opportun li l-Qorti, kemm jista' jkun ghall-pratticita` u sabiex tigi evitata multiplikazzjoni ta' kawzi u spejjez zejda, ghandha tkun iebsa meta tilqa' l-eccezzjoni tan-nullita` u kemm jista' jkun

issalva atti gudizzjarji, u att ta' citazzjoni ghandu jigi mwaqqa' u annullat biss ghal ragunijiet gravi. In-nullita` ta' l-atti gudizzjarji hija sanzjoni estrema li l-ligi trid li tigi mposta biss meta n-nuqqas – formali jew sostanzjali – fl-att

ma jistax assolutament jigi tollerat minghajr hsara ghal xi principju ta' gustizzja procedurali.

Dan principalment peress li n-nuqqasijiet imsemmija fl-eccezzjonijiet, ma ppregudikaw b'xi mod lill-konvenut fis-sens li ma setax jiddefendi lilu nnifsu, ma jikkostitwixxix raguni gravi li ghandha twassal ghan-nullita`.

Ukoll kif gie ribadit *"Il-prassi segwita mill-Qrati taghna, anke a bazi ta' l-emendi introdotti bl-Att XXIV tal-1995, inkluz l-Artikolu 175 tal-Kap. 12 hija li 'formalizmu ezagerat ilu hafna li gie mnaqqas u limitat u bir-ragun il-ligi qiegghda tkun aktar inklinata li tkompli tillimita l-formalizmu u n-nullitajiet ta' diversi forum li jnutruh' ('Fino vs Fabri noe' – Qorti tal-Appell – 28 ta' Frar 1997) u konsegwentement 'l-atti ghandhom jigu salvati anziche annullati jew dikjarati nulli' ('Ellul vs Coleiro' – Qorti tal-Appell – 24 ta' Jannar 1994)."*

Jinghad ukoll li l-**Art.156(1)** ghandu jinqara wkoll flimkien ma' l-**Art.789 tal-Kap.12**. Infatti l-kazi li fihom l-eccezzjoni tan-nullita` ta' atti gudizzjarji tista' tinghata huma dawk imsemmija fis-subartikolu **(1) tal-Art.789**. L-erba' (4) cirkostanzi msemija f'dak l-artikolu huma tassattivi fis-sens li biex dik l-eccezzjoni ta' nullita` ta' att gudizzjarju tirnexxi, trid bilfors taqa' taht il-parametri ta' xi wahda minnhom. (*"K.B. Real Estate Limited vs Silvio Felice Limited"* – Prim'Awla tal-Qorti Civili – PA/JRM – 13 ta' Marzu 2003).

Fil-kaz tallum, din il-Qorti ma tarax li l-ewwel eccezzjoni tal-konvenut ssib sostenn fl-Art.789 tal-Kap.12 u ma twassalx ghan-nullita` ta' dawn il-proceduri. Ir-rikors promotur gie debitament ikkonfermat bil-gurament minn rapprezentanta tal-kumpanija attrici u f'dan ir-rikors hemm ukoll l-istqarrija rikjesta taht l-artikolu 167(3) u cioe` li fil-fehma tas-socjeta` rikorrenti, l-intimat m'ghandux eccezzjonijiet x'jaghti ghat-talba ghall-hlas. Hija din l-istqarrija li hija mitluba mill-legislatur f' din il-procedura sommarja specjali.

Il-fatt li d-dikjarazzjoni li ghaliha jirreferi r-rikors bhala Dok X mhuwiex mehmuz mar-rikors kjarament sar bi zvista u in kwantu li dawn il-proceduri komplew skont b'iter ordinarju, il-Qorti ma tarax li gie rekat xi pregudizzju lill-

konvenut in kwantu li kull parti ipproduciet ix-xhieda taghha.

Ghalhekk din l-eccezzjoni qed tigi respinta.

Artikolu 2156(f) tal-Kap.16

Il-konvenut eccepixxa wkoll in linea preliminari li t-talba attrici fir-rigward l-ammont ta' hamest elef tmien mija erbgħa u sebghin lira Maltija tnejn u tletin centezmu (Lm5,874.32) rizzultanti mill-fattura numru 1500 u datata 3 ta' Novembru 1999 hija preskritta ai termini tal-artikolu 2156(f) tal-Kapitolu 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

L-Artikolu 2156 (f) tal-Kodici Civili jghid:

“L-azzjonijiet hawn taħt imsemmija jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta’ ħames snin:

(f) l-azzjonijiet għall-ħlas ta’ kull kreditu ieħor li gej minn operazzjonijiet kummerċjali jew minn hwejjeg oħra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa’, skont din il-ligi jew ligijiet oħra, taħt preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirrizulta minn att pubbliku;”

Illi l-elementi kollha mehtiega biex titqies eccezzjoni bhal din jirrizultaw fil-kaz prezenti, billi huwa maghruf li fil-kaz ta’ bejgh bl-ingrossa l-preskrizzjoni applikabbli hija dik mahsuba fl-artikolu 2156(f) tal-Kodici Civili. Il-kreditu pretiz mill-kumpanija attrici huwa wiehed li jaqa’ fil-parametri tal-krediti mahsubin fl-artikolu 2156(f) tal-Kodici.

Il-fattura numru 001500 li hija wahda miz-zewg fatturi li taghhom is-socjeta' attrici qed titlob il-hlas, iggib id-data t-3 ta' Novembru 1999. Din il-kawza giet istitwita fil-11 ta' Awwissu 2006 u ghalhekk *prima facie* jidher li t-terminu preskrittiv għadda. *Inoltre* r-rikors guramentat jirreferi għall-ittra ufficjali datata l-4 ta' Novembru 2005 li wkoll saret *fuori termine*.

Qabel xejn jigi rilevati li l-*exceptio soluti* u l-eccezzjoni li l-kawza tressqet wara zmienha (jigifieri preskritta) ma jifjux

lil xulxin bhala eccezzjonijiet inkompatibbli⁴. Madankollu, l-eccezzjoni tal-hlas tista' sservi biex twaqqja' dik tal-preskrizzjoni⁵. Dan isehh billi l-hlas, jekk ippruvat, huwa wahda mir-ragunijiet mahsuba mil-ligi biex tikser iz-zmien tal-preskrizzjoni⁶.

Il-konvenut issostni li l-fatturi gew imhallsa u jsejjes din l-eccezzjoni tieghu fuq dak miktub fuq il-fattura stess. L-originali hija esebita a fol 31 tal-process. Madanakollu dan m'hu ta' l-ebda ghajnuna peress li ma hemmx data hdejn il-kliem *Paid* u *Settled* apparti l-kwistjoni tal-attendibbilita' ta' dawn l-annotamenti fuq il-fattura li giet vigorosament ikkontestata mis-socjeta' attrici.

Il-partijiet jaqblu li dan l-artikolu ghandu jghodd ghall-kaz odjern. Madanakollu s-socjeta' attrici ssottomettiet li l-perjodu preskrittiv ghandu jibda jiddekorri minn meta jinghalqu l-kontijiet ta' bejn il-partijiet *stante* li bejniethom hemm kont kurrent.

Illi l-fatti ewlenin li johorgu mill-atti juru li l-kumpanija attrici kien ilha s-snin tforni lill-konvenut b'konsenji regolari ta' merkanzija bl-ingrossa ghall-bejgh fil-hanut tieghu. Il-konvenut qal li kien ihallas "*regolarment ma' kull zewg konsenji tal-fatturi b'lura*". Il-konvenut qal ukoll li kien ilu f'relazzjonijiet kummercjali mas-socjeta' attrici bejn 1998 sa 2005. Matul dawn is-snin kien baqa' ihallas fuq fatturi mahruga b'lura, u l-fatturi mertu ta' din il-kawza jghid li kien hallashom.

Skont is-socjeta' attrici, id-dritt taghha kien "*jiskatta minn dakinhar li gew biex jaghlqu l-kontijiet ta' bejniethom*."

Illi huwa minnu li l-preskrizzjoni f'kaz ta' azzjoni mibnija fuq kont kurrenti ma tibdiex tghaddi qabel ma l-kont jigi likwidat⁷, ghalkemm jinghad ukoll li l-preskrizzjoni tapplika ghal kull partita ta' dejn minkejja li tkun taghmel parti minn

⁴ App. Inf. 7.1.1939 fil-kawza fl-ismijiet *Caruana vs Spiteri* (Kollez. Vol: XXX.i.964)

⁵ App. Inf. 2.6.2003 fil-kawza fl-ismijiet *Mario Lapira vs C. & A. Company Ltd.*

⁶ Art. 2134 tal-Kap 16

⁷ Kumm. 12.3.1934 fil-kawza fl-ismijiet *Callus vs Psaila* (Kollez. Vol: XXVIII.iii.1277)

servizz kontinwu⁸. F'kull kaz, iz-zmien ta' preskrizzjoni applikabbli huwa dak ta' hames snin⁹.

L-abbli difensur tal-konvenut jghid li l-fatt li l-konvenut kien jixtri diversi drabi minghand l-istess persuna ma hijiex ekwivalenti ghal kont kurrent. Meta sar il-hlas ma sarx akkont ta' xi kont globali li kien infetah u li fuqu kienu jizdiedu l-ammonti addebitati, kien isir hlas direttament fuq fattura partikolari.

Skont l-**artikolu 264 tal-Kap. 13** il-kont kurrent huwa deskritt bhala *"kuntratt li bih zewg persuni jiftiehmu li r-rimessi ta' xulxin jigu mnizzla f'kont bhala partiti ta' dejn u ta' kreditu, bl-obbligu tal-parti li kontra taghha jinsab il-bilanc meta jinghalaq il-kont li thallas dak il-bilanc"*.

Il-prova ta' l-allegat kuntratt ta' kont kurrent – li hu kuntratt *sui generis*: ara "**Giovanni Ziongo vs P.S. Giuseppe Papagiorcopulo**" - 7, Marzo, 1872, Corte di Commercio di Sua Maesta` Vol. VI – 137) - kienet tmiss lis-socjeta` attrici. Fil-fehma tal-Qorti din il-prova ma saritx, u ghalhekk l-allegazzjoni li r-relazzjoni guridika bejn il-kontendenti kienet regolata minn kont kurrent, ma tistax tintlaqa'.

Difatti jirrizulta li l-konvenut ma kienx ihallas akkont fuq kont globali imma kien ihallas ta' kull fattura, ghalkemm b'lura. Jirrizulta li hallas ghax-xoghol kemm qabel il-partiti in kontestazzjoni kif ukoll wara. Roseanne Scicluna xehdet li l-procedura tal-kumpanija attrici kienet li tinhareg ircevuta apparti meta jsir pagament. Ezempji ta' dawn l-ircevuti gew esebiti minnha (**Dok RAS1 et seq**) u kull ricevuta taghmel riferenza ghall-*invoice* partikolari.

Ghalhekk mhuwiex minnu dak li qed issostni l-kumpanija attrici u fid-dawl tal-provi prodotti, ghandu japplika l-perjodu ta' hames snin preskrizzjoni dekorribbli mid-data tal-fattura **Dok.A** cioe` mit-3 ta' Novembru 1999. Din il-

⁸ Art. 2151(1) tal-Kap 16 u App.Kumm. **16.2.1914** fil-kawza fl-ismijiet *Borg vs Bartolo et* (Kollez. Vol: **XXII.i.317**)

⁹ App.Inf. **7.11.1997** fil-kawza fl-ismijiet *Fenech noe vs Medina Food Manufacturing Co. Ltd.* (Kollez. Vol: **LXXXI.ii.1121**)

kawza, riferibbilment ghal tali fattura, giet ghalhekk istitwita *fuori termine* u ghalhekk it-tieni eccezzjoni qed tigi milqugha.

It-Tielet u r-Raba' Eccezzjonijiet

Ikun utili li l-Qorti tindirizza qabel xejn ir-raba' eccezzjoni. B'dan il-konvenut qed isostni li hallas l-ammont mitluba u, *inoltre* li l-kont muri f'**DOK JC2** (fol 17) giet mixtrija mhux minghand is-socjeta' attrici. Filwaqt li l-attur esebixxa dokument taht l-intestatura *Trafalgar* (fol 17) is-socjeta' attrici esebiet fattura taht l-intestatura ta' *Carmlu Limited* (**DOK B**). L-original ta' **DOK JC2** jinsab esebit a fol. 30 tal-process. L-ammont finali ma jikkombacjax bejn iz-zewg dokumenti imma qari tal-kwantitajiet juri li jittrattaw l-istess konsenja.

Il-konvenut isostni li l-merkanzija inxtrat minn persuna differenti ghas-socjeta' attrici. Roseanne Scicluna, azzjonista u *managing director* ta' Carmlu Limited spjegat din id-divergenza billi qalet li hi tiggstixxi personalment hanut bl-isem *Trafalgar* u d-*delivery notes* kienu jinhargu taht l-isem ta' dan in-negozju. Meta mbaghad il-konsenja kienet tigi accettata, kienet tinhareg fattura *ai fini* ta' VAT minghand Carmlu Ltd. Filwaqt li d-*delivery note* kienet tirrigwarda konsenja li ghadha mhix ikkonfermata, il-fattura kienet tirrigwarda l-merkanzija li tkun ittiehdet mill-klijent/konvenut. "*Fil-maggor parti tal-kazijiet tal-konsenji lill-konvenut, id-delivery notes kienu jkunu mahrugin fuq intestatura ta' Trafalgar.*" Fir-rigward tad-**DOK JC2**, il-fattura hija dik esebita bhala **DOK B** (a fol. 3A) datata 25 ta' Marzu 2003.

Il-konvenut cahad dan l-arrangement u qal li kien jixtri minghand Roseanne Scicluna personalment ukoll u mhux biss minn Carmlu Limited. Qal li kien ihallasha personalment izda ma gab l-ebda prova ta' hlas direttament lil Scicluna.

Il-Qorti tifhem li kumpanija jista' jkollha arrangement informali fil-gestjoni tan-negozju taghha u l-ispegazzjoni ta' Roseanne Scicluna hija wahda kredibbli fic-cirkostanzi.

Ix-xiri kien isir minn mahzen wiehed fejn ukoll kien isir il-hlas.¹⁰ Difatti impjegat tas-socjeta` attrici **Emanuel Farrugia** xehed li l-kumpanija kienet qabbditu biex ifittex ircevuti taghha li setghu hargu fir-rigward ta' dawn iz-zewg konsenji. *Inoltre* l-konvenut kien ilu s-snin jinnegozja mal-kumpanija attrici kif rapprezentata minn Roseanne Scicluna u ma jirrizulta minn imkien li kienet qed issir id-distinzjoni pretiza minnu. Il-Qorti hija soddisfatta li l-intestatura fuq id-dokument premiss kienet wahda ghall-htiegiet amministrattivi in kwantu l-bejgh u l-fattura relattiva ghall-bejgh kien isir minn mahzen wiehed tal-kumpanija attrici u iffatturat mill-kumpanija attrici.

L-ammont thallas

Jibqa' l-ezami tat-talbiet attrici fir-rigward tal-allegat hlas fatturi **Dok A** u **Dok B**.

Il-Qorti tibda biex tghid li l-prova tal-pagament imiss lil min jallegah, f'dan il-kaz il-konvenut.

Dwar il-kelma *Paid* u *Paid* u *Settled* miktuba fuq id-dokumenti a fol.15 sa 17(**JCu** u **JC2**) u l-originali a fol.30 u 31 m'ghandhiex ghalfejn tiddelunga. Il-konvenut ma kienx konsistenti fix-xhieda tieghu. Fil-bidu sostna li dawn huma mhallsa b'riferenza ghall-kitba '*paid* u *settled*' fuqhom u li anke kienet kitbithom xi drabi Roseanne Scicluna. Sussegwentement ammetta li gieli kien jitkeb '*paid*' hu stess wara li jaghmel *double checking*. Dan ifisser li l-kelma '*paid*' fuq il-fattura, minghajr prova ohra korroborattiva mhix prova ta' hlas ghaliex kull debitur jista' jikteb '*paid*' fuq fatturi li baqaghlu jhallas u jippretendi li d-dejn tieghu gie ikkancellat.

Roseanne Scicluna baqghet tichad li l-kliem *paid* u *settled* murija fuq il-fatturi a fol 30 u 31 kienu miktubin minnha u qalet li kienet dejjem tohrog ricevuta *ai fini* ta' taxxa. Dan kollu jsib is-sostenn tieghu fil-konkluzjoni cara u inekwivoka tal-espert kaligrafiku **Joseph Gaffiero** fir-rigward ukoll tad-**DOK JC2** ma kellu l-ebda dubju li "*dawn*

¹⁰ Xhieda Emmanuel Farrugia a fol.38 tal-process.

il-kliem ma kitbithomx hi imma huma foloz. Insostni li l-kelma 'settled' (fol.15 u 16) huma ikkuppjati u mxebbha ma' taghha, izda huma foloz, daqs kemm hi falza l-kelma 'Paid' li min kitibha ma kellux mnejn jikkopjaha!"

Inutili ghall-konvenut li jibqa' jghid li dawn setghu inkitbu minn addett iehor tal-kumpanija ghaliex din il-prova ma tressqitx. Anzi ghal kuntrarju kemm Scicluna kif ukoll Farrugia sostnew li kienet hi biss li kienet tiehu hsieb il-hlasijiet. Lanqas l-accountant li l-konvenut qabbad biex jaghmel *double checking* mieghu qatt ma kiteb fuq il-fatturi.

Fid-dawl tal-provi prodotti, il-Qorti mhix ser tilqa' it-tielet u r-raba' eccezzjoni in kwantu li jolqtu l-fattura **Dok B** li l-Qorti tqis li ghadha ma thallsitx.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi fil-waqt li tichad l-ewwel, it-tielet u r-raba' eccezzjonijiet tal-konvenut, **tilqa'** it-tieni eccezzjoni in kwantu li t-talba attrici ghall-hlas tas-somma ta' €13,683.48 skont il-fattura **Dok A** hija preskritta *a tenur* tal-artikolu 2156(f) tal-Kap.16 tal-Ligijiet ta' Malta, filwaqt li **tilqa'** t-talbiet attrici limitatament ghall-hlas tal-ammont muri fuq il-fattura **DOK B** cioe` €6,672.30 u **tordna u tikkundanna** lill-konvenut ihallas lis-socjeta' rikorrenti s-somma ta' sitt elet, sitt mija u tnejn u sebghin ewro u tletin centezmu (€6,672.30) rapprezentanti l-prezz ta' merkanzija lilu mibjugha u lilu kkonsenjata, bl-imghaxijiet kummercjali dekorribbli mill-25 ta' Marzu 2005 sal-pagament effettiv.

L-ispejjez jithallsu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

Kopja Informali ta' Sentenza

-----TMIEM-----